

NOVADI ZAĻO

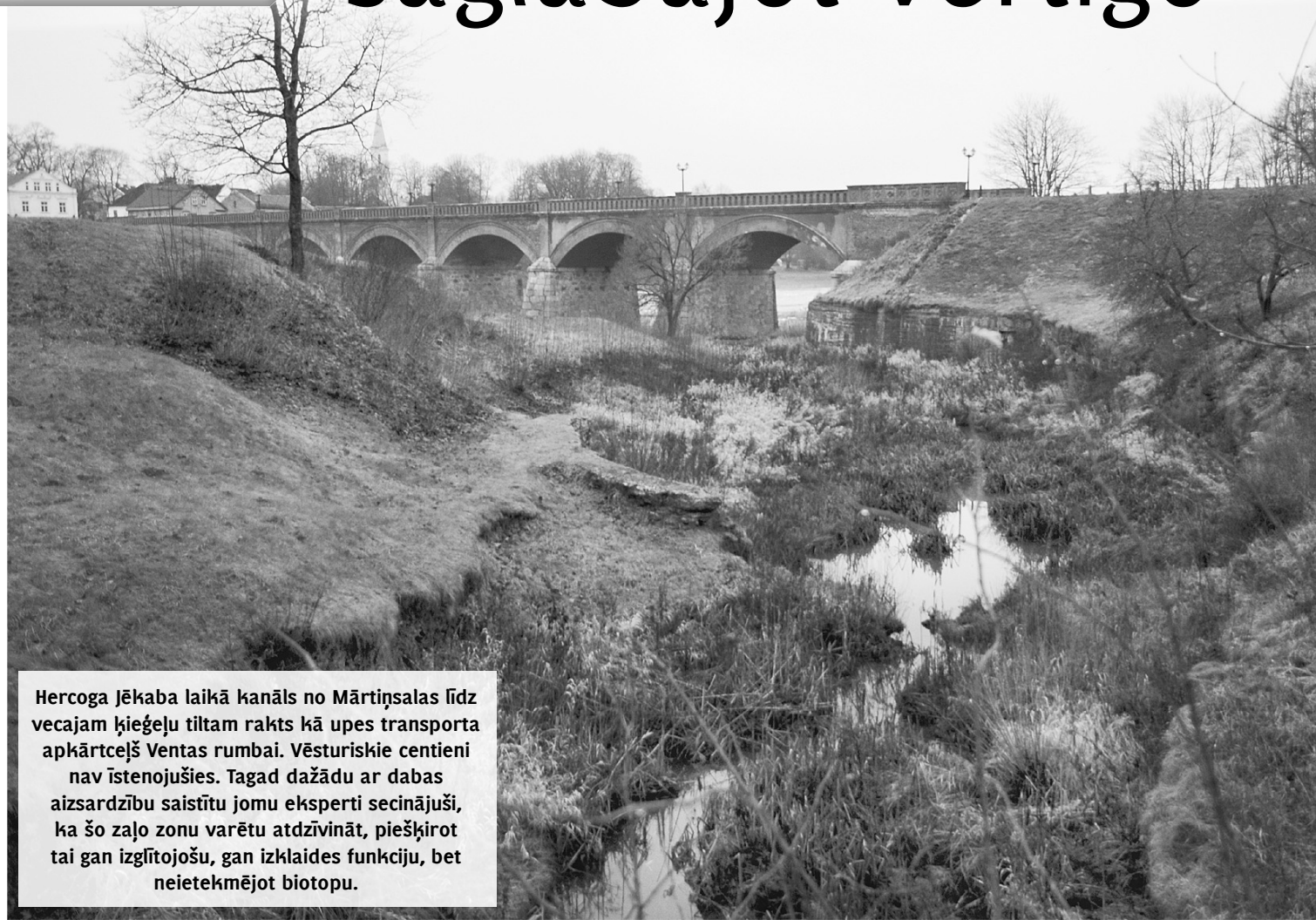
Var dzīvot moderni, saglabājot vērtīgo

Šodienas straujās attīstības tempā cilvēks pierod dzīvot arvien ērtāk, ne vienmēr aizdomājoties, ka tādējādi vieglu roku īslaicīgam labumam var tikt iznīcināta dabiski veidojusies vide un zaudētas vērtības, kas būs vajadzīgas pēc gadiem pieciem, desmit un vēl nākamajām paaudzēm. Atbilde uz jautājumu, kā attīstīties moderni, saudzīgi un gudri, rodama apjomīgā starptautiskā projektā “Ainava pilsētā” jeb “UrbanLinks2 Landscape”, kurā pirms četriem gadiem iesaistījās Kuldīgas novada pašvaldība un kas noslēgsies maijā.

Pieaug apdzīvotība

Kā norāda Kuldīgas attīstības aģentūras vadītājas vietnieks Kaspars Rasa, projektā apgūta informācija, citu valstu pieredze, ekspertu pētījumi, daudzu diskusiju secinājumi, izdotie informatīvie materiāli un visbeidzot rīcības plāns būs kā ceļvedis turpmākai attīstībai. Kuldīgā īstenotais ir pilotprojekts nacionālā līmenī – tapis sadarbībā gan ar sešiem ārvalstu partneriem, gan Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Dabas pārvaldi, Kurzemes plānošanas reģionu un citām gan valstiskām, gan sabiedriskām organizācijām. Vairāki priekšlikumi par ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu un zaļās infrastruktūras izmantošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un vērtību celšanu, iekļauti nacionālās attīstības plānā 2021.–2027. gadam. Tas saistīts vēl ar citiem pārvaldības dokumentiem, ņemot vērā, ka Kuldīga jau ir gandrīz finiša taisnē iekļaušanai UNESCO pasaules mantojuma sarakstā.

Kuldīgas pašvaldības partneri ārvalstīs ir Reinzes reģionālā padome un fonds “Schloss Dyck” (Vācija), Umbrijas reģionālā pārvalde (Itālija), Sari grāfistes padome (Lielbritānija), Kristianstādas pašvaldība (Zviedrija), Silēzijas parks (Polija). Kopīgais darbs vērstas uz publiskās ārtelpas attīstību un jautājumiem, kas saistīti ar šo teritoriju veidošanu, ņemot vērā ekonomiskās, sociālās un ekoloģiskās vajadzības un iesaistot vietējo sabiedrību. Šī vide, sākot no dabas mantojuma un beidzot ar degradētām teritorijām un no pilsētas centra līdz nomalēm un ainavām, gūst arvien lielāku vērtību Eiropas vietējās pašvaldībās. Tas notiek ne tikai tādēļ, ka tās tiek pastāvīgi samazinātas zemes izmantojuma ziņā (uzņēmējdarbībai, infrastruktūrai, mājokļiem), bet arī tādēļ, ka tām ir jāatbilst

Hercoga Jēkaba laikā kanāls no Mārtiņsalas līdz vecajam ķieģeļu tiltam rakts kā upes transporta apkārtceļš Ventas rumbai. Vēsturiskie centieni nav īstenojušies. Tagad dažādu ar dabas aizsardzību saistītu jomu eksperti secinājuši, ka šo zaļo zonu varētu atdzīvīnāt, piešķirot tai gan izglītojošu, gan izklaides funkciju, bet neietekmējot biotopu.

jaunām prasībām un funkcijām, kas ietver ekosistēmu pakalpojumus (piemēram, klimata izmaiņu lokālo seku mazināšanai) un sabiedrības pieprasījumu pēc urbānās dārzkopības un brīvdabas veselības veicināšanas pakalpojumiem.

Kā norāda K. Rasa, jaunie risinājumi galvenokārt vajadzīgi iedzīvotājiem, arī tūristiem. Kad projekts aizsākts, vēl pat nojausmas nebija, kā kovids strauji izmainījis tūrisma plūsmu. Slodze dabas takās palielinājās vairākkārt, Ventas krastos cilvēki parādījās vietās, kur iepriekš nekas pievilcīgs nešķita. Pieaugošā tūrisma un transporta plūsma būtiski ietekmē vidi.

Kuldīgas priekšrocība ir Ventas ieleja kā dabas liegums un upe līdzās vēsturiskajam pilsētas centram. K. Rasa norāda, ka vienlaikus tas ir izaicinājums. Maldīgi esot domāt, ka dabas aizsardzība ir nekā nedarīšana. Gluži otrādi – lai uzturētu pilsētas kopējo ainavu un pļavu biotopus, vajadzīga aktīva un prasmīga apsaimniekošana. Daudz diskusiju bijis, piemēram, par Ventas krastu un pašas upes tīrīšanu. Ir vairāki faktori, kurus vairs nav iespējams izmainīt, jo pārāk ilgi nekas nav darīts. Piesārņojums, eutrofikācijas, aizaugums nu guvis virsroku.

Pēta no visiem aspektiem

Viens no šobrīd aktuālākajiem jautājumiem ir degradētās teritorijas izmantošana Ventas kreisajā krastā, kur bija savulaik

liela kokapstrādes rūpnīca “Vulkāns”. Industriālās būves nav saglabājušās, vēl ir deponētie kokapstrādes atlikumi un skaidu kalni, kas apaug tāpat kā ar krūmiem un jau lieliem pašizsējas kokiem aizaudzis upes krasts. Vēsturiski tā bija atklāta ainava. Jau pakāpeniski mainās šī vieta kopš dabas takas izveidošanas gar Ventas krastu. Jāņem vērā, ka tā ir arī Nature 2000 teritorija. “Kuldīga ir unikāla pilsēta, svarīgi, lai jaunais piedāvājums būtu rūpīgi izsvērts no visiem aspektiem,” saka K. Rasa. “Lai nepieļautu kļūdas, projektā iesaistījām gan ainavu arhitektus, gan ģeologus, augāju un citu jomu speciālistus, kā arī salīdzinājām ar ārvalstu pieredzi.”

Nozīmīgs ir SIA “Grupa93” pētījums “Upes krasti: bioloģiskās daudzveidības, rekreācijas un plūdu draudu novēršanas pasākumu līdzsvarošana”. Tajā piedalījās eksperti ainavu arhitektūrā, ģeoloģijā un hidroģeoloģijā, saldūdeņu biotopu, sertificētu mežu un zālāju biotopu un ilgtspējīgās lietus ūdeņu apsaimniekošanas speciālisti. Iegūta vērtīga informācija par teritorijas no Kuldīgas jaunā tilta līdz Veckuldīgas pilskalam vēsturisko izmantošanu, tās ietekmi uz Ventas upi, krastmalu ainavu un ekoloģisko stāvokli, kā arī izstrādāti priekšlikumi un ieteikumi teritorijas attīstības iespējām mūsdienās, ņemot vērā bioloģisko daudzveidību. Konstatētas 16 īpaši aizsargājamas vai retu augu sugas, kuras iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā. Teritorija ir nozīmīga arī zivju aizsardzībā

un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā – tajā atrodamas vairākas Latvijā īpaši aizsargājamas zivju un bezmugurkaulnieku sugas, kā arī Eiropas Savienības nozīmes biotopi.

Nepieļaus kaitīgās vielas

Eksperti apraksta augu un biotopu iespējamo negatīvo ietekmi un draudus un identificē dažādus pasākumus to aizsardzībai. Secināts, ka ietekmi uz Ventu atstāj dažādu barības vielu, galvenokārt fosfora un slāpekļa savienojumu, kā arī bīstamo ķīmisko vielu ieplūšana. Tās upē nonāk ar sadzīves vai citiem notekūdeņiem, skaidu laukumiem vai no “Vulkāna” teritorijas, kurā speciālisti iesaka veikt potenciāli piesārņoto vietu izpēti un sanāciju. Savukārt, lai izvairītos no jaunu gravu veidošanās riska un ierobežotu Melnās Kolkas stāvkrasta erozijas procesus, svarīgi izvērtēt jebkurus zemes darbus vai ūdens novadīšanas pasākumus.

Uzsvērta esošās lietus ūdens kanalizācijas sistēmas nepietiekamā kapacitāte, kādēļ intensīvu nokrišņu laikā iespējama teritoriju applūšana. Kā zaļais risinājums tiek rekomendēts savākt ūdeni otrreizējai izmantošanai. Var veidot tā sauktos lietus dārzus, kas ne tikai papildinātu pilsētas ainavu, bet arī attīrītu gaisu. Nozīmīgo biotopu atjaunošanai un uzturēšanai ieteikts saudzīgi izcirst kokus un krūmus, ierobežot invazīvās sugas, atjaunot ganības un veikt citus pasākū-

mus. Lai samazinātu Ventas aizaugšanu, regulāri jāpļauj ūdensaugi, izmantojot roku darbu vai traktortehniku.

Arī speciālisti vērs uzmanību, ka Ventas krasti ir īpaši ar plašajām kultūras pakalpojumu iespējām tūrisma, aktīvai atpūtai un pētniecībai. Piemēram, vecpilsētas panorāma un siluets labi atklājas no Ventas labā krasta. Savukārt kreisajā dominē Ventas ielejas ainava ar upi, pļavām, stāvkrastiem, Ventas rumbu un Alekšupīti ar tās ūdenskritumu. Lai šos skatupunktus izceltu, nepieciešams tos apsaimniekot, padarīt pieejamus, labiekārtot, atsegt panorāmu skatus, kā arī sekot līdzi koku un krūmu aizaugumam. Mūsdienās iespējama arī atsevišķu vēsturisko upes izmantošanas veidu atjaunošana izglītības un kultūrvēstures iepazīšanai, piemēram, varētu demonstrēt zivju ķeršanas paņēmienus, uz rumbas ierīkojot tačus, atjaunot ūdens tūrisma sacensības, izveidojot liellaivu un citu peldlīdzekļu maršrutus, atdzīvīnot hercoga Jēkaba kanālu, piešķirot tam gan izglītojošu, gan izklaides funkciju, kā arī rast iespēju upi šķērsot ar zirgiem vai izveidot ganības krastmalu pļavās.

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA „Kurzemes Vārds” un reģionālās izdevniecības